

Venyige

Az Egri Görög Katolikus Szervezőlelkészség értesítője
2011/3 szám

Aki jámbor és istenszerető, élvezze ezt a szép és derűs ünnepséget. Aki hálás szolga, örvendezve lépjen be az ő Urának örömébe. Aki a böjtölésben megfáradt, élvezze most a jutalmát. Aki az első órától munkálkodott, nyerje el ma igazságos bérét. Aki a harmadik után jött, hálásan ünnepeljen. Aki a hatodik után érkezett, egyáltalán ne kételkedjék, mert semmi-
ben sem károsodik meg. Aki a kilencedik óráig késlekedett, jöjjön, egyáltalán ne habozzék. Aki csak a tizenegyedikben érkezett, az se féljen késlekedése

miatt, mert bőkezű az Úr: az utolsót éppúgy fogadja, mint az elsőt, a tizenegyedik órában érkezettet éppúgy megpihenteti, mint azt, aki az elsőtől fogva dolgozott. A későbbit is kegyelmébe fogadja és az elsőt is megbecsüli; annak is ad, ezt is megajándékozza; a cselekedeteit is elfogadja és a szándékát is üdvözli, a munkáját is megbecsüli és az elhatározását is megdicséri. Lépjetek hát be mindannyian a mi Urunk örömébe; elsők és másodikak, élvezzétek jutalmatokat.

Gazdagok és szegények, együtt ujjongjatok. Mértékletesek és könnyelműek, tiszteljétek ezt a napot. Akik böjtöltetek és akik nem böjtöltetek, vigadjatok ma. Tele az asztal, tobzódjatok valamennyi-

*Aranyszájú
Szent János,
Konstantinápoly
érsekének beszéde,
Krisztus Istenünk
dicsőséges és
üdvösséges
feltámadásának
szent és fényt hozó
napján*

en. Sok a borjú, senki se távozzék éhesen. Mindannyian élvezétek a hit lakomáját. Mindannyian élvezétek a jóság bőségét.

Senki se siránkozzék szegénysége miatt, hiszen megjelent a közösség országa. Senki se bánkódjék vétkezései miatt, hiszen bűnbocsánat kelt ki a sírból. Senki se féljen a haláltól, hiszen megszabadított minket tőle az Üdvözítő halála. Eltörölte azt, amikor alávetette neki magát. Leigázta az alvilágot Az, aki alászállt az alvilágba. Megkeserítette azt, amikor megízleltette vele az Ő testét. És ezt látván előre Ézsaiás, így kiáltott fel: Az alvilág – úgymond – megkeserült, amikor ott lenn találkozott Veled. Megkeserült és megrontatott. Megkeserült és megcsúfoltatott. Megkeserült és megöletett. Megkeserült és megsemmisült. Megkeserült és megbilincseltetett. Testet ragadott meg és Istent talált. Földet ragadott meg és a mennyel került szembe. Olyat ragadott meg, amit látott, és oda hullott alá, ahonnan nem látott. Ó halál, hol van a te fullánkod? Alvilág, hol van a te győzelmed?

Feltámadott Krisztus, és lehullottak a démonok. Feltámadt Krisztus, és örvendeznek az angyalok. Feltámadt Krisztus, és senki halott nincs a sírban. Mert feltámadván Krisztus a halottaiból, első zsengévé lett az elhunytak közül. Övé a dicsőség és a hatalom mindörökkön örökké. Ámen.

Az ikonfestészet teológiai, történeti és technikai alapjairól

„Sokszor és sokféle módon szólt hajdan Isten az atyákhoz a próféták által, ezekben a végső napokban, pedig Fia által szólt hozzánk, akit a mindenség örökösévé rendelt, aki által a világokat is teremtette, s aki – mivel az Ő dicsőségének fénye és lényegének képmása, és mindent fenntart hatalmának igéjével – , miután a bűnöktől megtisztulást szerzett, a Fölség jobbján ül a magasságban” (Zsid 1, 1-3)

†

Dicsőség Jézus Krisztusnak!

Kedves Olvasók, abban a megtiszteltetésben és kegyelemben lehet részem, hogy felkérést kaptam az Egri Görög Katolikus Szervezőlelkétség számára készítendő két alapikon megfestésére, amit ezúton is szeretnék megköszönni Balázs atyának és a kedves Híveknek! Még az ikonokat megelőzve, szeretnék rövid összefoglalót írni az ikonfestészet lényegéről.

Az ikon a görög „eikon” szóból származik, ami képviseletet, képet, képmást jelent.

A korai kereszténység idején minden vallásos tárgyú kép ikon volt, legyen az mozaik, freskó, táblakép.

Az ikonokat ma kizárólag a keleti egyházművészet alkotásaiként emlegetik, és sokan Oroszországhoz kapcsolják, úgy gondolják, hogy a nyugati keresztény kultúrához nincs semmi közük. Ez valójában téves felfogás, ugyanis amikor az első ikonok az V. és a VI. században megszülettek, még semmiféle megosztottság nem volt az egyházban.

Az ikonok tehát az egész kereszténység közös kincsét alkotják.

Az ikonokat nem tekinthetjük egyszerű műtárgyaknak, ennél sokkal többet jelentenek.

Ahhoz, hogy megérthessük az ikonok valódi értékét és lényegét, el kell mélyednünk annak az egyháznak a tanításában, hagyományaiban, amelynek talajából származnak.

„Sem az egyházi művészet, sem az ikon nem bír jelentőséggel az egyházon kívül, mert ezeknek az alkotásoknak a gyökere a liturgiában van, s ha elvágják ezeket a gyökereket, nem lehet megérteni az alkotásokból kisugárzó harmónia és szépség jelentését” (Zinon atya)

Az ikonfestészet - ahogy az istentisztelet is – az Egyház tanítását fejezi ki a Szentírás szavainak megfelelően. Tehát az ikon nem a művész fantáziájából született eszménykép, hanem a mennyei lét képmása. Röviden összefoglalva így fogalmazza meg a Keleti Egyház az Ortodoxia ünnepén az ikonokról szóló tanítást:

*„Az Atyának leírhatatlan Igéje,
Tőled, ó Istenszülő, megtestesülvén leíratott,
és a beszennyezett emberi képet ősi ékességébe
öltöztetvén, az isteni jóssággal egyesítette.
Azért hirdetvén az üdvözítést,
tettben és szóban valósítsuk meg azt!”*

Teológiai és történeti alapok

Az ószövetség Törvénye kifejezetten tiltja, hogy a láthatatlan és kimondhatatlan Istent „faragott vagy öntött képmással” (MTörv. 27, 15) ábrázolják, mert Isten meghalad minden képi ábrázolást: „Én vagyok, aki vagyok” (Kiv 3,14).

A megtestesülés titkában azonban Isten Fia személyesen láthatóvá tette magát: „Amikor elérkezett az idők teljessége, Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született” (Gal 4,4). Isten Jézus Krisztusban emberré lett: ő az a középpont, akihez fordulni kell, „hogy az emberi létnek, a teremtett világnak és magának Istennek a titkát fel tudjuk fogni”. (Fides et ratio enciklika 80.)

„Istennek ezen alapvető kinyilatkoztatása – mint misztérium – bátorítás és kihívás a keresztények számára a művészi alkotások terén is. Megtestesülése révén ugyanis Isten Fia az igazság és jószág egész evangéliumi gazdagságát beleszötte az emberi történelembe, s ezáltal a szépség új dimenzióit is föltárta: az evangéliumi üzenet

csordultig van vele.” (II. János Pál pápa).

A képrombolás tagadta Krisztus megtestesülését. A 843-as zsinati rendelet helyreállította az ikonok tiszteletét, és a képrombolást eretnekségnek bélyegezte.

A 787-ben tartott Niceai zsinat a képek tisztelete mellett döntött. A püspökök a Megtestesülés misztériumára hivatkoztak:”ha Isten Fia belépett a látható valóságok világába, mikor embersége által hidat vert a látható és láthatatlan világ közé, akkor analóg módon föltételezhetjük, hogy a misztérium ábrázolása a jel logikája szerint (érzékkelhető utalás a misztériumra) alkalmazható.”

„Mindenki, aki egy képet tisztel, abban a kép által ábrázolt valóságot tiszteli...” – jelentette ki a 843-as zsinat, amely végérvényesen véget vetett a képrombolásnak.

Az erkölcsi jó és az esztétikai szép összefüggése különösen fontos, hogy megvalósuljon az egyházművészet területén!

Az ikonfestészet hagyományos technikai alapjai

Hálával tartozom Sallai Géza művésztanárunknak, aki hosszú évek óta fáradhatatlanul, a legnagyobb önzetlenséggel és komolysággal, nagyon színvonalas módon tanítja az ikonfestészetet minden korosztálynak a Rózsák terei Szent Lukács Ikonfestő körben, mely tavaly ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Én is az Ő vezetése alatt sajátíthattam el az ikonfestés alapjait.

Az ikonok esetében a művészet marginális jellegű, de mivel Isten misztériuma foglalja el a főhelyet, mely az ikon művészetén keresztül nyer kifejezést, nagyon fontos, hogy az ikonfestő a lelki készület és folyamatos imádság mellett, ismerje és művelje az ikonfestészet ősi hagyományain alapuló kézműves technikát és festészeti szabályokat. Ezeket próbálom röviden összefoglalni az alábbiakban:

1) A fatábla kiválasztása nagy figyelmet igényel, előnyben része-

sülnek a tömör, csomóktól mentes, nem túl gyantás fák. Leggyakrabban használt fafélék: a hárs, nyírfa, bükk, tölgy. A nagyobb ikonok elkészítéséhez több fatáblát kell összeilleszteni.

2) A fatábla alapozása a következő lépés: Az előkészítet fatáblát bekenjük mindkét oldalán a 7%-os meleg nyúl vagy bőrenyvvel, ha megszáradt a rászabott könyvkötő vásznat ráillesztjük és enyvvel ismét beecseteljük. A felmelegített 7%-os enyvbe elkeverjük a fehér krétaport, majd ezzel a „tejszínes” sűrűségű anyaggal egyenletesen bekenjük a táblát, legalább 4-5 de akár 7-8 rétegben is, a rétegek közötti száradási időt betartva. Ha a megfelelő vastagságú réteget sikerült felvinni, és teljesen megszáradt az alapozás, következhet a csiszolás csiszolópárnával és egyre finomabb csiszolópapírokkal. Elefántcsont-simaságúnak kell lennie az eredménynek, mely a festésnek és az aranyozásnak megfelelő alapot biztosít.

3) Nagyon fontos fázis a rajz elkészítése: a kiválasztott kép, képtípus kompozíciójának papírra történő felrajzolása a tábla méretében, és a glóriák megszerkesztése.

4) Ezután következik a rajz átvitele a lealapozott táblára pauszpapír segítségével. A rajz felvitele után egészen híg sellakkos oldattal átkenhetjük a táblát, ami rögzíti a rajzot és egy vízzáró réteget alkot. Az aranyfelület és a festendő felület közötti részt, és a glóriák körvonalát bekarcoljuk finoman az alapba.

5) A következő lépés az aranyozás, mely nagy hozzáértést igényel. A hajszálvékony aranylapokat, aranyozóecset segítségével visszük fel az aranyozandó részre, melyet attól függően készítünk elő, hogy matt vagy fényarany felületet szeretnénk elérni.

6) Ha kész az aranyozás, kezdődhet az ikon festése, a legfontosabb szakasz melyet ima és elmélkedés kísér.

A pigmentek: természetes eredetű földfestékek, többségében ásványi de vannak állati vagy növényi eredetűek is. Kötőanyagul tojássárgáját használunk vízzel és kevés olajjal elegyítve. A festék úgy készül, hogy üveglapon a kötőanyaggal, festőkés segítségével jól eldobjuk a megfelelő színű porfestékeket, és vízzel hígítjuk kellő mértékben. Semmilyen későbbi technika nem érte el az iko-

nek színeinek fényét, frissességét és tartósságát.

A körvonalak áthúzása után, zöldfölddel árnyaljuk az arc és a bőrszíneket, majd lazúrozzuk. A festésnél a sötétebb színekből haladunk az egyre világosabb árnyalatokig, egészen az utolsó vonásokig, mikor a csúc fények feltételével kiemeljük a legfényesebb pontokat az arcon és a ruhákon.

7) Nem maradhat el végül a feliratozás, mellyel az ábrázolt személy nevét, vagy ünnep elnevezését, annak rövidítését rájegyezzük az elkészült ikonra.

8) Mikor a festő befejezi művét, a paphoz vagy püspökhöz kell vinni, aki elvégzi az ikonszentelés szertartását. E megszentelés nélkül a kép egyházi értelemben nem tekinthető ikonnak, csak ez után válik tisztelhetővé és az isteni kegyelem hatékony eszközévé.

„Az ikonfestő színekkel írja Jézus Krisztus Evangeliumát”. Bizonyos értelemben mindannyiunknak „ikonfestőkké” kell válnunk, ha megfontoljuk Nüsszai Szent Gergely egyházatya szavait: „A művész bennünk a jóakarát; a színek az erényeink; a kép, amelyet életében kinek-kinek tehetsége szerint kell megfesteni: a Krisztus.”

Az ikonfestők imájának részletével zárom soraim: „Urunk, mindenek Istene, világosítsd meg és vezérelj lelkemet, szívemet és szellememet. Vezesd méltatlan szolgáló kezeit, hogy méltón és tökéletesen festhessem meg a Te Ikonodat, ugyanúgy a Te Szeplőtlen Anyád és az összes Szentek Ikonjait, a Te dicsőségedre, a Te Templomod díszére és gyönyörűségére.”

Kérem a kedves Híveket is, hogy imáikkal támogassák munkámat. Tisztelettel és imádságos szeretettel:

Hermann Andrea

Az írásához az általam készített megszentelt ikonok képeit mellékeltem. „A szépség a misztérium titkosírása, utalás az örökkévalóra” (II. János Pál)

Leonardo: Utolsó vacsora

Az elmúlt évben megcsodálhattam Milánóban a Santa Maria delle Grazie templom melletti refektóriumban Leonardo: Utolsó vacsora c. freskóját. A belépőket már fél évvel a látogatás előtt lefoglaltuk. Üvegcsilipen keresztül közelítettük meg a festményt, ami 21 évi restaurálás után az eredetihez hasonló állapotban van. 15 percig tartózkodhattunk a refektóriumban. Különleges berendezés figyeli a páratartalmat, amennyiben meghaladja a kívánt értéket, beindulnak a szűrőberendezések. Az olaszok nagyon vigyáznak a keresztény világ egyik leghíresebb alkotására.

Amikor beléptünk a refektóriumba, leírhatatlan élményben volt részünk. A félhomályban a híres evangéliumi jelenet, amely Leonardo kivételes képességét, lényeglátását, alaposságát bizonyította, elkápráztatott bennünket.

A festmény azt a drámai jelenetet örökíti meg, amikor Jézus az utolsó vacsorán ezt mondja az apostoloknak: Bizony, bizony mondom néktek, hogy egy közületek elárul engem. (Jn 13,21)

Leonardo sokáig tanulmányozta az apostolok életét, tulajdonságait, hónapokig járta Milánó utcáit, hogy ráleljen a legtökéletesebb figurára. Matematikus barátja írta róla: "A mi Leonardónk, avatott kezével méltó elrendezést adott a pillanatnak, amikor testtartásá-

val, mozdulataival mintha mindenki beszélne, az egyik a másikhoz, a megdöbbenéstől felvillanyozva és lesújtva."

A tanítványok hármas csoportokban helyezkednek el. Az első hármas csoportot Bertalan, az ifjabb Jakab és András alkotja. Bertalan a leghevesebben reagál a bejelentésre, felháborodva felugrik az asztaltól. Jakab aggódva tekint Jézus felé, András előre mutató tenyérrel jelzi ártatlanságát.

A második hármas csoportot Júdás, Péter és János alkotja. Leonardo Júdás alakját a csavargók között sokáig kereste. Karizmatikus egyéniség volt, befolyással bírt az apostolokra, sokszor viszályt keltett köztük. Itt sötét figurája nyugodtságot tükröz, hiszen ő az egyetlen, aki tudja, hogy ki fogja elárulni Jézust. Jézus egy évvel elárultatása előtt ezt mondta: "Nem én választottalak-é titeket, a tizenkettőt? És egy közületek ördög" (Jn 6,70) Júdást a mai napig az árulás szimbólumaként emlegetjük. (júdáscsók, judáspénz) Jézus kereszthalála után, amikor tettének következményeivel szembesül, véget vet életének. Az evangélium szerint János állt legközelebb Jézus szívéhez. Jézus "kebelén" volt az utolsó vacsorán. (Jn.13,23) A festményen is Jézus jobbján foglal helyet, keze összekulcsolva. Jánost a Leonardo előtti képeken mindig hosszú hajjal ábrázolták. Odahajol Péterhez, aki azt mondja neki Jézus bejelentése után, hogy kérdezze meg "ki az akiről szól" (Jn 13,24) Péter keze János vállán van, fejük összeér, egymás iránti bizalmat sugároz az ábrázolás. Péter jobb kezében kés van, ami azt is szimbolizálhatja, hogy amikor Jézust foglyul ejtik, a poroszlók egyikének levágta a fülét.

Jézus alakja a központban van, a végtelenre nyíló ajtó világos hátterében elhelyezve, végtelen nyugalmat tükrözve, miután kimondta a súlyos szavakat. Ennek a nyugodtságnak ellentéte az apostolok nyugtalansága. Mégis először a nyugodtságra irányul minden figyelem a képen. Jézus jobb keze és Júdás bal keze a tányér közelében van. Ki az áruló? "Az, a kinek én a bemártott falatot adom. És bemártván a falatot, adá Iskáriótes Júdásnak, a Simon fiának" (Jn.13,26) A mennyezet gerendáinak összefutó vonalai is Jézusnál találkoznak. A harmadik hármas csoportot Tamás, idősebb Jakab

(János testvére) és Fülöp alkotja. Tamás felfelé mutató uja felháborodást sejtet, Jakab mintha azt mondaná a mozdulatával: ki lenne képes ezt az embert elárulni? Fülöp szelíden a szívére mutat, hitetlenkedve.

A negyedik hármast Máté, Tádé és Simon (Jézus unokatestvére) alkotják. Máté Jézus felé nyújtja mindkét kezét, tekintete Simonra irányul, mintha ő sem hinné, hogy Jézust képes lenne valaki elárulni. Tádé Simonnak mond valamit, jobb keze furcsa, nem megszokott tartásban van. Simon bal keze hüvelyk és kisujja érinti egymást, elemzők szerint a kezdet és a vég megjelenítése. Mindkét kezével Jézus felé mutat, tekintete is Jézus felé néz. Művészettörténészek szerint Simon hasonlít az idős Leonardóhoz, mintha magát is meg akarta volna jeleníteni ezen a csodálatos remekművön.

Leonardo és a mű utóélete. Igen sok nemtelen támadás érte Leonardót és a zseni által festett freskót is. Belemagyaráztak elképesztő dolgokat. Dan Brown könyve a Da Vinci kód is ráirányította a figyelmet a művészre és az Utolsó vacsora festményre. Én úgy gondolom, hogy a Da Vinci kód fikciói csak hiszékeny embereket tévesztenek meg, az e témában tájékozottakat lehetetlen. A haldokló Louvre-gondnok ezt írta Mona Lisa képére, ami a regényre is áll: „So Dark the Con Of man” (sötét fejezet az emberek becsapására).

Dr. Estókné Kiss Olivia

Tűzember

1911. július 30-án – hamarosan száz éve lesz – ünnepelte Egerben Samassa József bíboros érsek főpásztori működésének 40. évfordulóját. A következőkben az Eger című hetente kétszer megjelenő politikai és társadalmi lap augusztus 2-ai tudósítását közöljük.

„Vasárnap volt negyven éve, hogy Samassa József doktort, a szepesi püspökké kinevezett osztálytanácsost és országgyűlési képviselőt Simor János akkori hercegprímás az esztergomi bazilikában 1871. július 30-án püspökké szentelte.

Az azóta eltelt 40 évből kettőt Samassa József doktor a szepesi püspöki székhelyen töltött, harmincnyolcat pedig az egri érseki egyházmegye kormányzatán. Életkorra legidősebb tagja a magyar püspöki karnak, és hogy a vállaira nehezedő 83 évet munkabíró erővel s meg nem lankadt szellemi frissességgel viseli, arra egyik kiváló bizonyosság a napokban kiadott nagy jelentőségű főpásztori levele, amelyet nekünk is alkalmunk volt ismertetni. A nagynevű bíboros főpap jubileumának kiemelkedő pontja Ófelségének, a királynak rendkívül meleg hangú üdvözlő távirata, melyet Ischlból küldött, és amely teljes szövegezésében a következő:

„Negyvenéves főpapi működésének megünneplése alkalmából Önnek legbensőbb szerencsekívánataimat küldöm, hálásan megemlékezvén azon sokoldalú, kiváló érdemeiről, melyeket az egyház

és a haza érdekében szerzett. Még évek hosszú során át tartsa meg az isteni gondviselés áldást árasztó életét. Ferencz József.”

Az ünnepeltetés elől bár még pénteken Budapestre utazott a jubiláns bíboros-érsek, azt azonban nem akadályozhatta meg, hogy egyházmegyéje papságának, híveinek s mondhatni az egész országnak kegyelete impozáns módon meg ne nyilatkozzék a jubiláris napon. Így az érseki egyházmegye minden plébániáján ünnepélyes hálaadó istentisztelet volt. Egerben különös fénytel és bensőséggel ünnepelték a nevezetes évfordulót. A főszékesegyházban Debreczeni János apát-kanonok pontifikálta az ünnepi misét és tartotta a Te Deum-ot, melyen nagy létszámú közönség volt jelen élén a polgári és katonai hatóságok, tanintézetek és egyesületek képviselőivel. Délben Begovcsevich Róbert választott püspök, nagyprépost, érseki helyettes ünnepi lakomát adott, amelyen a házigazda szép beszédben ünnepelte a bíbornok-érseket mint egyházunk és hazánk nagy fiát, papjainak és híveinek jószágos atyját.

A király táviratán kívül üdvözlő levelek és táviratok egész sokasága árasztotta el a magyar püspöki kar Nesztorát. Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök az összkormány nevében, továbbá Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, Vaszary Kolos bíboros-hercegprímás, Bavona Sándor címzetes érsek, bécsi pápai nuncius, a püspöki kar tagjai(..) Heves és Szabolcs vármegyék törvényhatósága, Eger, Nyíregyháza és Gyöngyös városok, a Szent István Társulat, a ciszter rend stb. szóval az ország minden részéből igen sokan üdvözölték a jubiláló főpapot, akit gyémántmiséjétől már nem egészen egy esztendő választ el.”

Samassa József (1828-1912) Aranyosmaróton született. Iskoláit Nyitrán, Léván és Esztergomban végezte, utána Nagyszombatban lett kispap, majd a bécsi Pazmaneumban tanult. 1852-ben szentelték pappá és a nagyszombati gimnázium tanárává nevezték ki. 1855-ben a budapesti központi szemináriumba került, majd Esztergomban tanított, majd a pesti egyetem oktatója lett. 1869-ben választották országgyűlési képviselővé, nemsokára a kultuszminisztérium alkalmazottja lett és apáttá, kanonokká nevezték ki. 1871-ben

szentelték a szepesi egyházmegye püspökévé és 1873-tól töltötte be az egri érseki széket. Sokat írt, értekezései német szaklapokban is megjelentek. Miközben Deák Ferenc politikai elveit követte megkapta a Szent István-rendet, a vallásalap ellenőrző bizottságának tagja, a főrendi ház pénzügyi bizottságának elnöke volt. 1902-ben aranymiséjét Aachenben Nagy Lajos király kápolnájában mutatta be. 1905-ben emelték bíborosi rangra, majd az Akadémia igazgatótanácsának is tagja lett. Jelentősen támogatta Ózd, Kótaj, Vécs, Kisújszállás, Sajókaza templomának építését, adományai meghaladták a 3 millió koronát.

Ma is tanulságosak fent említett körlevelének figyelmeztető sorai:

„Régóta tapasztaljuk az igazság és tévely, az erény és bűn fogalmi körül elkeseredetten dúló küzdelmet, mely az egyház és társadalom nyugalma kiváltképpen manapság zavarja. Némelyek ugyanis az úgynevezett modern polgárosodás mellett harcolnak, mások ismét az igazságuk, szent vallásuk jogaiért küzdenek. Amazok sürgetik, hogy az egyház az előrehaladott polgárosodás újabb és újabb irányaihoz alkalmazkodjék, míg emezek joggal követelik, hogy az örök igazságok alapelvei törhetetlenül megőrzendők, szent vallásunk hatóereje mindinkább kifejtendő nagyobb dicsőségére Istennek s gyógyító balzsamul az emberi nem megannyi sebére mint amely vallás az egyedül üdvözítő e múlandó létben a valódi erényesség felé s majdan az örök üdv elnyerésére. (...)

A római pápák, kikre a katolikus világ tisztelettel tekint, nyerték feladatul, tanítsanak minden nemzeteket, s hogy alapjai, oszlopai lévén az igazságnak testvéreiket megerősítsék, legeltessék Krisztus juhait és bárányait, a seregestől felburjánzó tévelyek felett pedig végérvényesen tájékoztató ítéletet mondjanak, a tévelygőket így a jó útra terelve s azokat, kiket Isten kegyelme az igaz és megmáshatatlant tanítás követőiül megőrzött a tőrbecsaló veszélyektől megóvják. (...)

De senki előtt, aki kora eseményeit nyitott szemmel nézi, az sem lehet titok, hogy Szentséges Atyánk, X. Piusz pápa is, mikor

annak szüksége előállt, elvetette s kárhoztatta némely írók műveit és értekezéseit, amelyeknek olvasása a híveket az egyház által már kárhoztatott tévelyekre vezethetné vagy melyek akár szó szerinti értelmezésök akár a mondatok összefűzése miatt, túl merész, viszsztatetsző s a gyakorlatban veszélyesnek bizonyuló téves állításokat tartalmaznak.

Szoros kötelességünk az apostoli Szentszék döntéseit minden korlátozó magyarázat, minden kétes hitelű mesterkedő kísérlet nélkül hűséges megadással követni s azok eredeti és valós értelmére oktatni ki a híveket, hogy az igaz és sértetlen tanoktól el ne tántorodjanak, s hogy felismerjék a téveszmékben lappangó ügyes cselvetéseket, melyek a kor tévedt hajlamait és vágyait hízelgően dédelgetik.”

Vagy ahogyan beiktatásakor mondta: „Mi más a püspök mint egyházmegyéjének napja, tűzember, szóval és példájával folyton hintvén az igazság fényét.”

Dr. Bartók Béla

A szentelt pászka hamarabb hazaért, mint a gazdája

Nincs felemelőbb érzés, mint amikor három napi némaság után húsvét hajnalban újra zengnek a harangok és hirdetik: a nagypénteken keresztre feszített Isten fia feltámadt. Az emberek „Krisztus feltámadt!” – „Valóban feltámadt!” mondatokkal köszöntik egymást.

A húsvét a keresztény ember legnagyobb ünnepe. Fénye a technikai vívmányokkal teli világban talán kicsit „kopottabb”, mint gyermekkoromban – habár szüleim még ma is az ősi hagyományoknak megfelelően tartják – de a régi húsvétek emléke szívemben örökké él. Milyen is volt közel fél évszázaddal ezelőtt a tavasz ünnepe egy görögkatolikus templomban, Rakacán? Ételekkel megrakott kis kosárral a kezünkben siettünk szüleinkkel a templomba, hogy ebédre szentelt étel kerüljön az asztalra.

Persze mindezt megelőzte az ünnepre való lázas készülődés, amely a farsang befejezésétől kezdődött. A húsvét előtti 40 napos böjti időszak (a hústól való tartózkodás) imádságban, étkezésben és öltözködésben és különböző szokásokban nyilvánult meg a falusi embereknél. Ebben az időben a „fájdalmas olvasót” imádkozták leggyakrabban, nagyböjti énekeket énekeltek, és fekete ruhában jártak, jelképezve, hogy gyászolják a meghalt Jézus Krisztust. Ez alól csak Virágvasárnap volt kivétel, amikor barkát szenteltek annak jelképeire, hogy Jézust Jeruzsálembé való bevonulásakor a nép ujjongva pálmaágakkal köszöntötte (a mi vidékünkön nem honos a pálma, ezért a tavasz első „virágát”, a barkát szentelik). Majd nagypénteken ugyanez a tömeg követelte Pilátustól, hogy „Feszítsd meg őt!”, és miután Pilátus azt mondta, hogy ő mossa kezeit, a tömeg elvállalta, hogy a megfeszítés bűne rájuk és fiaikra szálljon.

Az étkezésben is külön szokás alakult ki. Édesanyám több évben is az ősi szokás szerint tartotta a böjtöt, ő 40 napig még tejes ételt sem evett. Később ez a szigorú böjt enyhült. Hétfőn, szerdán és pénteken volt a hústalan nap. Hétfőn és szerdán lehetett tejes

ételt enni. Pénteken azt se, mivel Jézust pénteken feszítették keresztre. Egyik ilyen étel a lecskés bableves. A babot odateszik főzni, bezöldségelik, mikor megfőtt, száraz rántással berántják, és vízzel gyúrt tésztaival tálalják, mert pénteken tojással sem ettek, ez az étel a mai napig a kedvenceim egyike.

A nagybőjt utolsó hete a nagyhét, mindig lázas készülődésben telt el. A húsvét és a természet tavaszi megújulása az asszonyokat is munkára serkentette, a házak takarítását, meszelését is elvégezték, hogy minden tisztán fogadhassa az ünnepet. De nem csak a külsőt, a lelket is táplálták, hiszen a lelkigyakorlatok ideje is erre az időszakra esik.

Nagycsütörtökön este a hegyen a kondások és csordások tüzet raktak, megfújták a türtjeiket (tehén szarvából készült tülök), jelezve, hogy itt a tavasz, elkezdik munkájukat, és az emberek készüljenek, közel a húsvét ünnepe. Ez a kis „koncert” még ma is a fülemben cseng, ahogyan a nótákat visszaverték a hegyek. Sajnos már hiába megyek haza a falu kihalásával most már ezek a szokások is lassan kihalnak.

A templomban nagypénteken jelképesen felállították Jézus sírját, és a sírbatétel után a legények, édesapám fiatalkorában a leventék fából készült puskával őrt álltak a sírnál. Félóránként a díszörség váltotta egymást éjjel-nappal, mint 2000 évvel ezelőtt Jézus sírjánál. Ilyenkor nem szóltak a harangok, csak kelepeltek, és csak a feltámadás után szólaltak meg újra.

Nagypénteken a napot az asszonyok a sütéssel kezdték. A szentelni való pászkát sütötték. Gyermekkoromban kb. fél kilósat, szüleim gyermekkorában 5 kg-osat, a gyerekeknek a kiskosárba 10 dkg-osat, mert ők külön erre a célra használt kosárban vitték szentelni az ételt. Ekkor sütötték a nagypénteki „konytyos”-t is, mely egy fecskefarokra emlékeztető kalács, és a kondás és a csordás kapja ajándékba a legeltetés megkezdéséért.

Szombaton az idő főzéssel és tojásfestéssel telt el. Elő kellett készíteni a másnapi ételt a szentelésre. A 10-12 kg füstölt sonkának és kolbásznak idő kellett, míg megfőtt. Ugyanis húsvét első napján

nem főztek, és csak szentelt étel volt az ebéd. Édesapámék ezt a szokást a mai napig megtartják.

Enélkül a szokás nélkül nem is lenne igazi a húsvét és hozzátartozik az ünnephez. Ilyenkor az egész család, gyerekek, vők, unokák, dédunokák mind összegyűlünk, és együtt ünnepelek.

Egyik ilyen jellegzetes étel a „szirik”. Ezt tejből és tojásból főzik, ízesítve sóval, cukorral, vaníliával, mazsolával. Főzés után törlőbe kötik, 1 napig csepegtetik, hogy sajtforma legyen belőle. Kitűnő a főtt sonka mellé. A szirik leve pedig nagyon jó üdítő ital.

No és a fő munka, a hímestojás-festés. Hagymahéjjal, füvekkel, festékekkel, és viasszal különböző rajzok alkalmazásával gyönyörű motívumok kerülnek a főtt tojásra. A lányok a kedvesük nevét is ráírták, hogy amikor húsvét másnapján locsolkodni jön, azzal kedveskedjenek neki. Ha egyik évben nem jön, nem kell elkeseredni, türelmesen kell írni minden évben, és a türelem meghozza az eredményt. Rajta lányok, ki lehet próbálni! Ismerek olyat, akinek bejött.

Húsvét vasárnapján hajnali 3 órakor volt mindig a feltámadási istentisztelet, mely minden lelket felmelegített, amikor a harangok ismét zúgtak, és elkezdték énekelni a reményt adó éneket:

*„Föltámadt Krisztus halottaiból,
legyőzte halálával a halált,
és a sírban levőknek
életet ajándékozott.”*

Délelőtt a nagymisére mindenki szépen leterített kosarakkal érkezett, melyet csak erre a célra használtak. Mi is került a kosárba? Pászka, füstölt sonka, kolbász, szirik, hímes tojás, vaj, só (és egy kis pálinka, mivel ezen a napon csak szenteltet lehetett fogyasztani).

Az én gyermekkoromban már csak kosárban vitték a szentelni-valót. Nagymamától hallottam, hogy amikor ő fiatal volt, a pászkát kemencében kerek cakkos tepsiben sütötték, mely kb. 5 kg-os volt, és ezt külön erre szőtt abroszba kötve az emberek a hátukon batyuként vitték.

Ki milyen gazdag volt, 1-2-3-at vitt. Egyszer nagypapa azt mondta, ő már csak egyet nem visz, nem szegény ő. Erre nagymamám

mind a négyet bekötötte, amit sütött. No akkor cipeld! Mikor hazajött, azt mondta, „Marcsu! Jövőre elég a kosár!” A szomszéd bácsi sem járt jobban. Rakacán a templom hegyen van. Amikor az ételeket a pap megszentelte, mindenki sietve indult haza, mert azt tartották, hogy aki elsőként ér haza, az lesz a legügyesebb a munkában. Így egymás ellen siettek haza. A szomszéd bácsi sietett, és nem jól kötötte meg a batyut és eloldódott. A pászkák a hegyről legurulva, gazdájukat otthagya igyekeztek haza.

Délben az ebédet mindig a ház ura kezdte azzal, hogy a pászkát négy oldalról keresztben szegte meg, melynek darabjait a vetési abrosz sarkába kötötték, hogy a vetés is szent legyen. Az asszony pedig a hímes tojásokat tisztította, és mindegyiket kettévágta. Mindenki a párjával együtt fogyasztotta el a fél-fél tojást. Azt tartották, hogy ha valahol eltévednek, és arra gondolnak, akivel a húsvéti tojást megették, akkor kikeverednek pl. az erdőből.

Természetesen mindenki annyit evett a húsvéti sonkából, tojásból és savanyúságból (melyet csak egyszer egy évben, húsvétkor készítettek), amennyit akart. A savanyúság főtt marha vagy cukorrépa reszeléke, céklával színezve, cukorral, ecettel, tormával ízesítve, mely az emésztést elősegítette. Különösen nagy szükség volt erre, hiszen a 7 hetes böjt után a sonka elég nehéz étel volt.

Húsvét másnapján a lányok-asszonyok várták a locsolkodókat. Régen vödör vízzel locsolkodtak (apu ma is, de csak pohárral), hogy meg ne rozsdáljanak a lányok, ma ezt helyettesíti a kölni. A locsolkodás jutalma a festett hímes tojás volt.

Harmadik nap a lányok mentek vissza locsolkodni a fiús házakhoz. Kit hogy locsoltak meg előző nap, úgy adta vissza. Szép szokás volt, sajnos ma már csak papíron él.

Csirmazné Cservényák Ilona

Nagy család – kis lábnyom

Tavaly novemberben hirdette meg a Nagycsaládosok Országos Egyesülete és a GreenDependent szervezet a Nagy család – kis lábnyom elnevezésű energiatakarékossági versenyt nagycsaládosoknak. A kis lábnyom az ökológiai lábnyomra utal, arra, hogy életvitelünkkel mennyire terheljük a környezetünket.

Jó, ha tudjuk, hogy minden választásunknak következménye van, legyen szó élelmiszerről, háztartási gépekről, fűtésről, vagy utazásról. A verseny során a résztvevők először kitöltöttek egy, a lakásukra vonatkozó kérdőívet (klíma-audit), melyben olyan kérdések szerepeltek, mint pl. használnak-e energiatakarékos izzókat, milyen háztartási gépek vannak, szelektíven gyűjtik-e a szemetet, milyen vizet fogyasztanak (palackos ásványvíz, csapvíz, kútvíz, stb.), esznek-e félkész ételeket, mivel szoktak utazni és mennyit, és mit próbálnak meg tenni a környezet megóvása érdekében. A kérdőív része volt a vállalás is, milyen terveik vannak a következő fél évre, hogy még inkább „zölddé” váljon a háztartásuk. A gáz-, víz- és villanyóra állását is fe kellett tüntetni, majd ezután havonta be kellett küldeni az aktuális állásokat, valamint az autó (ha van) kilométerórájának állását. Ebből az ún. karbon-kalkulátor kiszámolta, hány kg széndioxid került a levegőbe, mennyivel terheltük a környezetet.

Néha extra feladatokat is kaptunk. Karácsony előtt például klímabarát karácsonyi menüt kellett kitalálnunk és környezetbarát ajándékokat a család minden tagjának. Nagyon kreatív megoldások születtek. A játék végén pedig egy tesztet kellett kitölteniük a résztvevőknek. Ezek a feladatok, valamint a klíma-audit és a karbon-kalkulátor is megtalálhatók a www.kislabnyom.hu internetes oldalon.

A versenyben nálunk a nagyobb gyerekek is részt vettek. Megbeszéltük velük, hogy ők is hozzájárulhatnak a fogyasztás csökkenté-

séhez és a környezetünk védelméhez, ha nem folytatják feleslegesen a vizet, lekapcsolják maguk után a villanyt, illetve ha nem muszáj, fel se kapcsolják, vigyáznak a dolgaikra. Nagyon lelkesen igyekeztek. Elképzelhető hát, mekkora volt az öröme(n)k, mikor a verseny végeztével pár hete értesítést kaptunk, hogy a Felső-Tisza régióban családunk a 2. helyet szerezte meg. Nyereményünk egy 5 napos öko-nyaralás! A díjátadón hallottuk, hogy jövőre meghirdetnek egy nemzetközi versenyt, amelyen szomszédok, baráti társaságok vehetnek rész. Részleteket még nem tudunk, de akit érdekel, jelezze nálunk és ha összejön a megfelelő számú ember, benevezünk! Addig is mi gőzerővel készülünk a nyaralásra...

Brunczel András, Marika, Bori, Andris, Pancsa és Ágacska

Húsvét

Örömhírek jönnek a széles világból,
Jézus a megváltó föltámadt sírjából.
Nincs már a kereszten, nincs már a sírjában,
Ott él, uralkodik fönna Mennysországba.
E feltámadásnak dicső emlékére
Bő kívánság rejlik szívem belsejébe'.
Jézus szent emléke tartson össze minket,
És áldja meg jóval minden népeinket!
Boldog ünnepeket!

*„A Szentháromság szemlélése által
győzessék le a világban dúló gyűlöletes
viszály rémsége.”*

Gyerekeknek!

Keressd meg a szavakat a betűtáblán!

N	A	G	Y	S	Z	E	R	D	A	F	N	J	O	A
V	A	A	V	N	E	Z	T	Z	J	G	H	E	B	D
I	E	P	Á	Z	S	T	A	N	K	J	Ú	G	E	R
R	L	G	É	T	A	Z	N	H	Ú	S	S	T	É	E
Á	S	É	E	J	É	S	H	Ú	S	Z	V	A	H	Z
G	É	K	A	S	E	L	Ú	N	N	Á	É	É	Ú	S
V	T	L	Á	E	L	G	S	T	E	E	T	T	S	Ó
A	S	A	N	O	E	D	Y	A	T	K	H	O	V	Z
S	Á	S	S	Á	S	O	V	E	I	D	É	L	O	A
Á	J	T	J	Ö	B	Y	G	A	N	O	T	N	N	V
R	N	I	K	J	E	Ö	É	H	A	L	F	R	P	M
N	A	N	Z	T	S	Z	T	Ú	L	N	Ő	E	E	A
A	Ü	É	F	E	L	T	Á	M	A	D	Á	S	L	H
P	M	N	Á	K	Á	Á	H	S	H	Ú	S	V	É	T
B	V	Á	R	Á	R	P	Ú	R	É	H	Ú	Z	A	G

NAGYBÖJT, NAGYSZERDA, HÚSVÉTHÉTFŐ, PÜNKÖSD,
NAPÉJEGYENLŐSÉG, HAMVAZÓSZERDA, VIRÁGVASÁRNAP

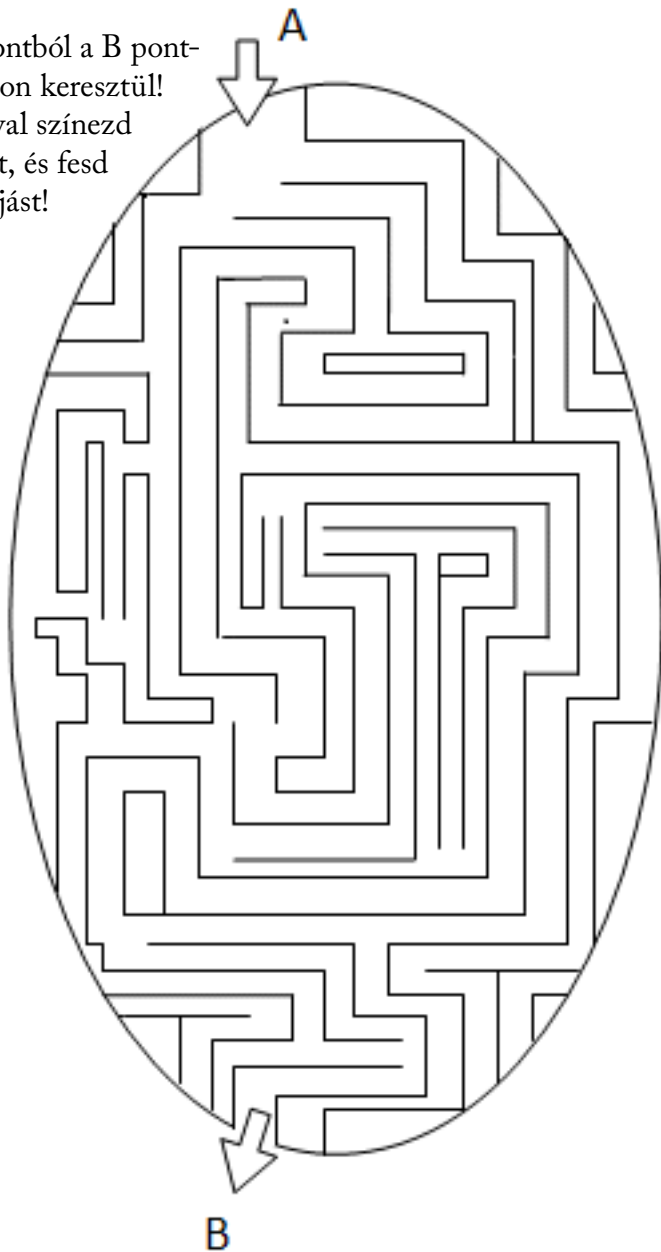
Találós kérdések:

1. Minden nap süt, mégsem eszik süteményt. Mi az ?
2. Vigyázz rá, mert nagyon ravasz, hamar becsap, ő a

1. Nap, 2. Tavasz

Húsvéti labirintus

Juss el az A pontból a B pontba a labirintuson keresztül!
Színes ceruzával színezd ki az útvonalat, és fessd ki a húsvéti tojást!

Hirdetések

Szentatyánk, XVI. Benedek pápa, 2011. március 5-én új püspök-exarchát nevezett ki a Miskolci Apostoli Exarchátus élére, Orosz Atanáz szerzetespap személyében. Püspökké szentelését Cyril Vasil' érsek, a Keleti Kongregáció titkára, Jan Babjak eperjesi érsek metropolita és Kocsis Fülöp hajdúdorogi püspök, a többi jelenlévő püspökkel együtt végzi, 2011. május 21-én 10 órakor a miskolci Búzatéri templomban.

Egyházközségi kirándulás lesz Krasznahorkára Rakaca falu érintésével, május 14-én szombaton. Indulás 7.30-kor. Jelentkezni lehet a parókusnál személyesen és telefonon, valamint üzeni a honlapon.

Impresszum

Felelős szerkesztő: Demkó Balázs

Paróchia: 3326 Ostoros, Arany J. u. 8.

Tel: (36) 785 512, (30) 296 8844

www.egriparochia.hu

számlaszám: CIB Bank 10700282-48602703-51100005